

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!
na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepije-
nega spodaj ali
na ovitku, Ako (122)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 121.

Chicago, Ill., 4. januarja (Januar), 1910.

Leto (Vol.) V.

Skebski list ne more biti Glasilo slovenskih delavcev v Ameriki!

Naznanje.

Delničarjem Jugosl. del. tisk. družbe v Chicagu, ki izdaja Proletarca, se naznaja, DA NI DOBITI PRI DRUŽBI VEČ DELNIC ZA NAKUP. Dalje se pozvilja — glasom občenega zbora, ki se je vršil dne 30. dec. 1909. — vse tiste, ki so kaj dali na kupone, da dajo še ostalo svoto in si vzemo delnice. To storiti je treba najkasneje do 1. junija 1910, in če se na kupone ne bo sprejemalo nobenega denarja več v smislu prejšnjega zaključka, po katerem je kdo lahko splečeval delnico na kupone.

Kdor hoče imeti torej do 1. junija 1910 še kako delnico, naj poravnava prej ko mogoče dolg na kuponih. Kdor bi to zamudil storiti, zgubi po 1. juniju t. l. vplačan delež na kuponih.

Pozor torej!
DIREKTORIJI JUGOSL. DEL. TISK. DRUŽBE.

Splošen pregled.

— V Londonu je bil to leto cerkveni kongres anglikanskih škofov. Tu se je kakor docela naravno moralo razpravljati o socializmu. Škofje anglikanske cerkve so se skoraj soglasno izrekli za socializem. Škof trški se je izjavil, da se popolnoma strinja s socializmom, londonski škof je priznaval plemenitost misije socializma za človeštvo, če se tudi na njema docela z njegovim podrobnim programom. Škof southwarkski se je priznaval za socialista brez vsakega pridržka ter izjavil, da kar je najboljšega in najplemenitejšega v angleški cerkvi, se vse nagiba k socializmu. Škof Wellton je pa izjavil: "Ako cerkev ni lažna, ne more biti proti socializmu." Tako poroča "British Weekly" od 14. oktobra 1909.

— Določen kredit je panamski prekop raste in raste, za tem naraščajem se pa širi vest, da svote ne zadostujejo. Po novem proračunu, ki temelji v novih težkočah, bo zopet treba šteti nekaj sto milijonov dolarjev več. Na ta način se bo prvotni proračun podvojil. Naraščaj za nove troške je iskati v novih ovirah in težkočah, v naraščajoči ceni za material in delavskih plačah.

Ko je znani strokovnjak Lesseps dejal pred leti v Parizu, da bo gradnja panamskega prekopa poizila dve milijardi, je malokteri verjel njegovi besedi. Danes pa strokovnjaki na tistem priznajo, da je Lesseps govoril resnico.

Končno se pa ne more ugovarjati, če velikansko kulturno delo stane milione. Vseeno je bolje, da se denar uporabi za panamski prekop, mesto za kulturi sovražen militarizem.

Tudi slepci že danes uvidevajo, da to republiko ne vlada ljudstvo ali njegovi zastopniki, ampak sodišča. Kterim pa ne gre v glavo, naj jim bo to le v dokaz.

V W. Virginiji je zvezni sodnik prepovedal "svobodnim" Američanom posetiti nek rudniški okraj.

Na Zapadu je zvezni sodnik prepovedal različnim ljudem v republiko vporabo pošte za dogovor o gotovih zadevah.

Zvezni sodnik je prepovedal uredniku pisati o stvari, ki zajima naročnike. Navsezadnje pa pošlje urednika za leto dni v ječo, ker je izkoristil pravo, ki je zanjamčeno v konstituciji Zdrž. drž.

Smešno bi bilo, če bi se navsezadnje našel sodnik, ki bi deželni zborom prepovedal sprejema-

ti zakone. In tako daleč lahko še pride, če se ljudstvo ne zdrami in s pomočjo glasovnice ne odžene koristolovce od državnih jasl.

— V spremstvu duhovnikov, politikarjev detektivov in drugih gospodov dvomljive vrste je prišel Taft v New Yorku na misionisko postajo Bowery.

Tam je brezposelne siromake zasmehoval tako le:

"Dasi ste v slabih razmerah, vendar čitam na vaših obrazih, da ste dobri državljani in vneti patriotje."

Kruha, čevljev in obleke jim pa ni kupil Taft.

— Da imajo nekateri ljudje res dobre čase dokazuje beležka v "New York Times". Tu čitamo, da je neki draguljar prodal za Bežič dvema osebam za \$1.600.000 biserov. Prvi predmet je bila ovratnica, v kateri so bili vdeleni biserji v velikosti golobjih jajc. Ovratnica je stala \$750.000. Druga dva predmeta, ktera je kupil nekdo drugi sta bila tiara in ovratnica. Oba predmeta sta stala \$850.00. Časnik je zamočel imena kupcev in namignil, da so v minolemu letu nekateri ljudje imeli velikanski dobiček v jeklarski industriji.

Ta dogodek dokazuje v kakšni družbi živimo. Nekateri ljudje dobivajo božična darila, ki so vredna milijon dolarjev, drugi pa nimajo na Božič kaj jesti.

— Med sirote in vdove v Cherry, Ill., je občinski komitej Chicage razdelil za \$2000 božičnih daril. Sirot in vdov je približno 1000. Vsakdo je dobil darilec v vrednosti \$2.00.

Meščanski časniki so pa o tej malenkosti pisali tako na široko, kak bi bili razdelili med siromake milione Morganja in Rockefellera.

— "Globe Demokrat" v St. Louis, Mo. je v eninisti številki priobčil tri dogodke, ki so zanimivi.

V nedeljo so na misijonski postaji na 8. ulici pogostili s kavo in kruhom 400 siromakov, trampov in kasneje jih spodili na ulico — na mraz.

Po policijskem poročilu so tri osebe res umrle lakote.

Tri do štiristo duhovnikov je pa darovalo nadškofu Glenonu namizno opravo v vrednosti \$5000 k 25 letnici.

No, Krist, sin človeka pa ni imel prostora, kamor bi položil svojo trdno glavo.

Človek zdrave pameti res ne more razumeti take krščanske dobe.

400 gladnih ljudi se nakrmi z umazano vodo, kateri pravijo kava. Trije nesrečni umrjejo gladi. Isti dan pa dovoli kristjan, ki je nekaj glavar med kristjani, da mu nižji kristjanje darujejo \$5000. Krščanstvo pa uči: Ljubi-svojega bližnjika kot samega sebe.

Res, krasna ljubezen do bližnjega v krščanski dobi! Če bi danes Krist prišel na svet, bi se zjokal nad modernimi farizeji, ki so njegov nauk in resnice spačili in obrnili sebi v korist.

— Dne 28. dec. ste poročale dve depeše o smrti 8 premogarjev. Štirje so ponesrečili blizu Centralia, Ill., drugi štirje pa v Mineral Point, Wis.

Take dnevne novice so v ameriških kapitalističnih časnikih nekaj navadnega. O takih dogodkih se nihče ne vznemirja. Kdor pa sešteva skozi leto dni premogarje, ki so ponesrečili, pa zaključuje ob koncu leta, da je število ponesrečenih skoraj dvakrat

tako veliko kot v Cherry, Ill. Sploh pa kapitaliste ne vznemirjajo tudi velike in strašne nezgode. Trupla žrtev so navadno še gorka, ko prične kapitalisti z nova ples okoli profita.

— Kaj je zakon? Kaj je postava? Kdo ve?

Neki sodnik pravi: To je zakon; drugi, višji pa istega zopet ovrže; bližnji pa zopet ovrže razsodbo zadnjega. In tako gre naprej do zadnje instance, dokler ni nobenega, ki bi lahko sukal, obračal in zavijal zakon! Zadnji ima zadnjo besedo. In to je konec! Ako bi najvišje sodišče v republiki izreklo, ustava republike priznava kralja z dedno pravico, potem proti tej izjavi ni priziva, k večjemu priziv na silo.

Ves zistem je podoben pajčevini, v kateri vedno obvisi siromak, ki pa redi in debeli bogatino.

Sodniki so ustvarjeni iz iste snovi kot jaz ali vi. Na nje vplivajo iste razmere kot na vas in mene. Ko so sedeli sužnodržci na sodnijskih stoli, so sodili pa sužnodržcem. Ko so abolicionisti postali sodniki, so sodili pa nasprotno. Razsodba glede dohodninskega davka dokazuje, da nova, da so sodniki le ljudje in nič drugega. (Galen.)

Svetoven pregled.

NARODNOSTNO RAZMERJE NA FRANCOSKEM.

Docela napačno je mnenje, da je Francija narodnostno enotna država. — Ako ima Angleška le še malo število Ircev, ki znajo govoriti svoj prvotni jezik, ako ima Nemčija svoje 3 milijone Poljakov, pa ima francoska republika na Korziki in južnih italijanskih sosednih krajih 700.000 Italijanov, na španski meji v Pirenejah 250.000 Baskov, na belgijski meji 210.000 Flamev in v Bretaniji 3.200.000 Bretoncev, vsega skupaj 4.800.000 ne francosko govorečih narodnosti.

Zanimivo je zasledovati rezultat raznarodovalnega francoskega sistema. — Francija ne priznava izven francoske narodnosti nobene druge ne v javnem ne v kulturnem življenju, ne v šoli in prej ne v cerkvi. Od kar ima Francija enoten književni jezik, in to 500 let sem, so vse one narodnosti docela zanemarjene in propuščene same sebi. Pa tudi iz lastnih moči niso prav nič storile za razvoj svojega jezika in kulture. — In vendar, kak je rezultat tega 500 letnega vpliva visokega političnega in kulturnega razvoja Francije? Skoraj ništa!

Baskov, Bretonov in Flamev je toliko, kolikor jih je bilo, le v mestih je napredovala francosčina, priprosto ljudstvo pa je ohranilo svoj jezik in svoje šege od davna.

Med Baske in Bretonce pride francoski učitelj, ki ne zna besede domačega jezika. Sporazumlja se z oči in gestami z otroci, kolikor ve in zna, in z veliko silo vbije tekom par let mladini nekoliko francoskih besed in pisem. — Nevoljen nad neuspehom pa je učitelj sam ter brez vsakega veselja in volje so njegovi učenci. Komaj se zapro šolske duri za mladim Bretoncem in Baskom, pozabi onih par besed, s silo vtolenjen v glavo, in ostane analfabet Bretonce in Bask, kakor je bil njegov oče in praded. Le ona mladina, ki stoji v 3 letni vojaški službi, se za silo priuči francosčini.

Ako kje, se vidi na tej najbolj kulturno razviti državi v Evropi, kako nezmisljena je prisilna raznarodovalna politika. Kakor ni

francoska s tem ničesar pridobila kulturno, tako ostane skoraj 5 mil. francoskih državljanov izločenih od splošne kulture, zato ker se jim ni dala prilika razvijati samostojno svojo kulturo. Zgrešena francoska politika kaže, da se v raznarodovalno politiko le pospešuje nekultura. — Ako bi dajala Francija Bretoncem in Baskom ljudske in srednje šole, kjer bi se gojila kultura domačega plemena in ukratvistično udomačevala kultura francoska, bi se dalo človeštvu po eni strani marsikatera, če še tak skromna, ali vendar prisilna in zdrava evetka iberške in bretonske kulture, pri tem bi se pa gotovo tudi povečal še vpliv francoske kulture.

Ali se iz tega tako sijajnega vzgleda Avstrija in Ogrska ne moreti res prav nič naučiti?

— Daj nam danes naš vsakdanji kruh — molijo kristjani vsak dan v cerkvah in doma. Toda bog je prepustil največ vpliva na dobavljanje vsakdanjega kruha ljudem samim in zato ni najvažnejše, kaj molijo, ampak kaj počenjajo. Prav tisti, ki največ molijo ali pa se vsaj tako delajo, provzročajo s svojo politiko največ, da ne pride ljudstvo do kruha. Njihova politika je pomagala vladi, da ji ni bilo treba sklepati trgovinskih pogodb z balkanskimi državami, njihova politika ji je dala izgovor, da "ni mogla" odpraviti carine na žito. In vsled tega je danes kruh v Avstriji tako drag, kakor skoraj nikjer na svetu ne. Nekoliko številk poda za to žalostno resnico najjasnejše dokaze.

V današnjih dneh velja cent (50 kilogramov) pšenice v Odesi na Ruskem 19 kron 33 vin.; v Liverpoolu na Angleškem 20 K. 81 vin.; v Parizu na Francoskem 22 K. 81 vin.; v Budimpešti na Ogrskem 29 K. 70 vin.; na Dunaju v Avstriji pa 31 K 20 vin. V Avstriji je torej cent pšenice za deset kron nad svetovno tržno ceno. Razlika med avstrijskimi in zunanjimi cenami seveda samaposebi ni nova; svoj razlog ima v visoki žitni carini, ki jo imamo v Avstriji, dočim jo na Angleškem in na Ruskem sploh nimajo. Toda tako velika ni bila razlika v prejšnjih časih. Tudi to dokazujejo številke. Leta 1904 je bila cena pšenice za 1000 kilogramov v Londonu 149 K 20 v.; v Avstriji pa 191 K 50 v.; razlika torej 42 k 30 v.; leta 1905 v Londonu 171 K, v Avstriji 199 K 50 vin., razlika 28 K 50 vin.; leta 1906 v Londonu 165 K 10 v., v Avstriji 184 K 90 vin., razlika 19 K 10 vin.; leta 1907 v Londonu 160 K 20 vin., razlika 19 K 80 v.; leta 1907 v Londonu 160 K 20 v., v Avstriji 207 K, razlika 46 K 80 v.; leta 1908 v Londonu 177 K 29 vin., v Avstriji 275 K 30 vin., razlika 78 K 10 vin.; letos v Londonu 229 K 20 vin., v Avstriji 327 K 30 vin.; razlika torej 98 K 10 vin. Izstradalni učinek carine je jasen. Do leta 1906 je še veljal stari tarif; tega leta je bila razlika med angleško in avstrijsko ceno še 19 kron 80 v.; leta 1907 je obveljal novi tarif in naenkrat je bila razlika 46 kron 80 vin. Od tega časa pa raste in raste in sedanja cena je naravnost nezasišana. Iz navedenih številk je razvidno, da se je cena pač tudi na svetovnem trgu podražila; toda kaj je tisto naraščanje v primeri z avstrijskim? Za 80 kron imamo utemeljitev v cenah svetovnega trga; ostane pa še vedno 55 kron, ki gredo izključno na račun avstrijske carinske agrarno-klerikalne politike. Saj iznaša sama carina na žito v Avstriji 63 do 75 K. Tako je mlajšo siromašnemu ljudstvu kruh

izpred ust; ampak usta molijo: Daj nam danes naš vsakdanji kruh ...

— V Hamburgu je zboroval kongres zionistov. Delegat Pasmannek je predlagal, da se vsi zionisti zavežejo tekom petih let izseliti se v Palestino, v deželo očetov.

— Ker je veliki vesir Hilmi paša podal ostavko, je rezigniralo tudi turško ministerstvo.

— Belgijska zbornica je dovolila novemu kralju 3.300.000 frankov na leto. Ugovarjali so le socialisti.

— "La Petit Republique" poroča, da je kardinal Merry de Val, apežev tajnik v tajni korespondenci ukazal nunciju, da se naj potrudijo, da pridejo v spremstvo novega belgijskega kralja sami "dobri katoliški" možje, ker je kralj mlačen katolik in se navdušuje za svobodomiselnost ideje.

— Francoski minister za inozemska dela, Pichon je izjavil v zbornici, da je med evropskimi državami najlepše soglasje.

— Španski minister za inozemska dela, Caballero naznanja, da hoče španska vlada revidirati konkordat in ga spraviti v soglasje z ustavo. To vprašanje se bo rešilo na liberalen način brez demonstracije proti klerikalizmu.

— Nekega Črnogorca, imenom Lukašević Saraga je dal srbski kralj odgoskim potom odgnati preko meje. Omenjeni Črnogorec je bil Petrov agent, ko se je Peter klatil po svetu in čakal, kdaj se mu umakne Aleksander. Črnogorec je bankotiral, ker je za kraljevega brata podpisal menjice v znesku 50 tisoč frankov, katerih kraljev brat ni rešil. Lukašević je zgrabil tudi precej v trgovini s podobami Petra, ktere je prodajal na Hrvaškem in v Bosni. Lukašević je zahteval naj mu kralj povrne škodo. Peter je to odklonil. Zdaj je pa Lukašević zagrozil, da bo objavil korespondenco kralja, iz ktere je razvidno, da je po nalogu kralja odpotoval v Srbijo, da najame morilce za kralja Aleksandra.

— Zelaya, bivši predsednik Nikaraguje je zbežal v Mehiko, kjer zabavlja na jenkije. Novi predsednik je Madriz, golo orodje Zelaye. Zvolila ga je zbornica in ne ljudstvo. Madriz je dal navidezno zapreti nekaj kreatur Zelaye, da bi pridobil simpatije ljudstva. General Estrada, vodja vstaev pa noče priznati Madrizu predsednikom. Vseeno je pa izjavil, da bo sprejel komisarje, ktere pošlje k njemu Madriz v interesu miru.

— Iz Petersburga se poroča, da prične obravnavati proti Nikolaju Čajkovskiju in Katerini Brešovskaji v mesecu februarju. Obdolžena sta, da sta člana revolucionarne organizacije.

— Voskresenski, ki je z bombo usmrtil Karpova, načelnika petersburške tajne policije je v bil službi tajne policije. Torej ova-duh — špijon!

— Iz Kopenhagena se poroča, da so večaki in znanstveniki izrekli, da so dokazi dr. Cooka ponanjkljivi. Iz teh dokazov se ne da posneti, da je bil dr. Cook res na severnem tečaju.

IV. izkaz prispevkov za vdove in sirote v Cherry, Ill.

Poslano na sodr. Val. Potiska v La Salle, Ill.: Društvo "Bratje Svobode" štev. 26 S. N. P. J. v Cumberland \$64.50.

Skupna svota do danes \$195.43. Vsem prispevateljem iskrena zahvala.

Val. Potisek.

La Salle, Ill., 29. dec. 1909. Cenjeni urednik!

Prosim, da priobčite v pojasnile sledeče:

Odbor Jugoslov. soc. kluba št. 4 v La Salle, Ill., počora javnosti, da je do danes s četrtim izkazilom za vdove in sirote prominulih v Cherry, Ill., nabrano \$195.43.

Od te svote je bilo na današnji dan razdeljeno na pristojnem mestu za novo leto \$155.00. Ostalih \$40.43 se pa razdeli pri drugi delitvi, ki se vrši pozneje.

Vsem darovalcem izreka odbor najiskrenejšo zahvalo!

T. č. Odbor jugosl. soc. kluba št. 4, La Salle, Ill.

Wheeling Creek, O., 25. dec. '09. Cenjeni urednik "Proletarca"!

Odkrito priznam na tem mestu, da se mi list Proletarec najbolj dopada, in sicer zato, ker odkrito pove, kako naj delavec ravna, da si bo zboljšal svoj bedni stan. Le žal, da je dandanes v veliki večini še taci delavcev, ki nečejo pa nečejo spoznati svojih koristi. Zlasti je taci mnogo med našimi delavci.

Pregovor pravi, da se kdo tako dolgo ne spreobrne, dokler se v grob ne zvrne. In to je zopet resnica pri večini naših delavcev.

Tukaj v Lansing imamo premogarsko Unijo, toda ko bi se Angleži ne brigali za Unijo in ne obdržali sej, bi poleg naših delavcev propadla ta Unija. ("Glas Naroda" je pa tisti skebski list, ki daje našim delavcem potuho, da se ne brigajo za Unijo. "Glas Naroda" raje navdušuje ljudi za pijaco in zabavljanje proti tujenarodnosti, od ktere kapitalistov smo pa vendar vsi tuk. delavci odvisni. Toda "Glas Naroda" ne gre "čez" kapitaliste, ne tuje, ne domače, ampak čez zavedne delavce tuje in domače gre. Slovenski delavci v Ameriki bi že enkrat lahko spoznali svoje jagnjeta v volčji koži in jih pustili na cedilo. "Glas Naroda" je izdajalec delavskih interesov! (Op. ured.) Mi se imamo Angležem zahvaliti, da se bjejo za nas, da poleg njih uživamo udobnost, ki jo je Unija izvojevala. To je pa slabo spričevalo za naš narod.

Jaz apelujem na naše premogarje, da bi se bolj zanimali za seje premogarske Unije, ker vem, da bo to naredilo na vse boljji utis.

Pozdrav na vse zavedne delavce širom Amerike.

Josip Bon.

SLOVENSKI DELAVCI! Naročajte knjigo Upt. Sinclaira:

"DŽUNGEL"

največji socialni roman 20. stoletja. Knjiga je pred kratkim izšla v slovenskem prevodu in se že razpošilja.

Cena s poštno vred \$1.25. Naroča se pri upr. "Proletarca", 2146 Blue Island Ave., Chicago, Illinois.

NOVI NAROČNIKI so najpripravnijeje novoletno darilo za PROLETARCA!

"Glas Naroda" je skebski list - in Glasilo šifkart!

